

UNUTRAŠNJE INSTITUCIONALNE EVALUACIJE
NA UNIVERZITETU U MARIBORU

THE INTERNAL EVALUATIONS
AT THE UNIVERSITY OF MARIBOR

Miha Pauko
Univerzitet u Mariboru
Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija

REZIME

Komisija za ocjenjivanje kvalitete Senata Univerziteta u Mariboru izvodi unutrašnje (interne) institucionalne evaluacije sastavnica univerziteta. Izvođenje tog projekta dio je razvojnog programa rukovodstva univerziteta na području osiguranja kvaliteta na Univerzitetu u Mariboru. Unutrašnje evaluacije su ujedno i priprema za vanjske evaluacije od strane Senata za evaluaciju kao nacionalnog evaluacijskog tijela. Pilot projekt uspješno je izveden u novembru 2008 na Pravnom fakultetu, a nastavlja se u maju 2009 na Građevinskom fakultetu i novembru 2009 na Fakultetu za agronomiju i biosistemske nauke. U evaluacijske komisije imenovani su već osposobljeni evaluatori iz redova Univerziteta u Mariboru, koji vrše unutrašnju evaluaciju po Kriterijumima za praćenje, utvrđivanje i osiguravanje kvalitete visokoškolskih zavoda, studijskih programa te naučno-istraživačkog, umjetničkog i stručnog rada. U radu su prikazani postupci za početak unutrašnjeg evaluacijskog postupka, zahtjevana dokumentacija visokoškolske organizacije, posjeta evaluacijske komisije i izviješće o unutrašnjoj evaluaciji.

Ključne riječi: visoko školstvo, univerzitet, sastavnice univerziteta, osiguravanje kvalitete, unutrašnja evaluacija, vanjska evaluacija.

SUMMARY

The Quality Assessment Commission of the Senate of the University of Maribor performs internal institutional evaluations of the university members. Performing this project is a part of the developmental program of the university's management in the area of quality assurance at the University of Maribor. The internal evaluations are at the same time the preparation for the external evaluations of the Senate for the Evaluation which is the national evaluation body. The pilot project was successfully realized in November 2008 at the Faculty of Law and it will be continued in May 2009 at the Faculty of Civil Engineering and in November 2009 at the Faculty of Agriculture and Life Sciences. In the evaluation commission, the qualified evaluators from the University of Maribor are nominated, who are performing the internal evaluations by the Criteria for monitoring, assessment and assurance of quality in the higher education institutions, study programs, science and research, and in artistic and professional work. In this work, the procedures for the beginning of the internal evaluation proceeding are presented, the required documentation of the higher education institution, the visit of the evaluation commission and the report of the internal evaluation.

Keywords: higher education, university, members of the university, quality assurance, internal evaluation, external evaluation.

1. OSIGURANJE KVALITETE NA UNIVERZITETU U MARIBORU

Univerzitet u Mariboru (u nastavku UM) osnovan je 1975. godine i danas broji oko 23.500 studenata, koji upisuju studijske programe na njegovim 16 fakulteta. Po veličini drugi je između četiri univerziteta u Republici Sloveniji.

Sastavnice UM od 2000. godine periodično izvode samoevaluacije u skladu sa *Pravilnikom o postupku samoevaluacije i evaluacije univerziteta te njegovih sastavnica*. Za kvalitetu na sastavnicama UM odgovorni su njihovi dekani, a odgovornost za kvalitetu cjelokupnog univerziteta snosi njegov rektor. U okviru uprave univerziteta 2006. godine osnovana je Služba za kvalitetu.

Na UM dosada su obavljene i dvije institucionalne vanjske evaluacije: CRE – Association of European Universities (1998) i »follow-up« EUA – European University Association (2004).

2. KOMISIJA ZA OCJENJIVANJE KVALITETE UNIVERZITETA

Komisija za ocjenjivanje kvalitete univerziteta (u nastavku komisija) osnovana je 1997. godine i ima status stalne komisije Senata UM. Trenutačno broji 24 člana, od čega 16 visokoškolskih nastavnika, 3 nepedagoška radnika i 5 studenata. Mandat članova komisije je četiri, a predstavnika studenata dvije godine.

Komisija prati i izvodi institucionalno ocjenjivanje kvaliteta i efikasnosti pedagoškog, naučno-istraživačkog i umjetničkog rada sastavnica univerziteta te univerziteta kao cjeline, a radi u skladu sa Zakonom o visokom školstvu, Statutom UM te spomenutim pravilnikom. Komisija o svojim konstatacijama, stavovima i prijedlozima obavještava Senat UM kojemu je i odgovorna. Raspravlja i odlučuje o pitanjima s područja praćenja, utvrđivanja i osiguravanja kvalitete, potiče, usklađuje i prati brigu za kvalitetom na UM i njegovim sastavnicama te prati postupke samoevaluacije i evaluacije univerziteta i njegovih sastavnica.

3. PILOT PROJEKT UNUTRAŠNJE INSTITUCIONALNE EVALUACIJE SASTAVNICA UNIVERZITETA

Komisija je u aprilu 2008 predložila rektoru UM izvedbu pilot projekta unutrašnje institucionalne evaluacije jednog od fakulteta UM. Takve evaluacije služile bi kao priprema na vanjske institucionalne evaluacije, koje izvodi Senat za evaluaciju u okviru Vijeća Republike Slovenije za visoko školstvo kao nacionalni evaluacijski organ. Unutrašnje evaluacije bile bi izvedene na isti način kao što imenovano tijelo obavlja vanjske evaluacije slovenskih više- i visokoškolskih zavoda.

Rektor UM u maju 2008 obavijestio je komisiju, da podupire taj projekt kao dio razvojnog programa rukovodstva UM sa područja praćenja i osiguravanja kvalitete na UM te zadužio je, da pilot projekt izvede još u istoj godini na njenom Pravnom fakultetu (PF).

3.1 Mjerila za unutrašnju institucionalnu evaluaciju

Prilikom pilot projekta unutrašnje institucionalne evaluacije na UM dogovoreno je, da kao mjerila služe nacionalna mjerila u Republici Sloveniji – *Mjerila za praćenje, utvrđivanje i osiguravanje kvaliteta visokoškolskih zavoda, studijskih programa te naučno-istraživačkog, umjetničkog i stručnog rada*, koje je 2004. godine usvojila Nacionalna komisija za kvalitetu

visokog školstva, tadašnje nacionalno evaluacijsko tijelo. Po tim mjerilima na evaluiranom visokoškolskom zavodu ocjenjuje se:

- strategija, organiziranost i rukovođenje, uređenost dokumentacije te briga za kvalitetu,
- pedagoško-studijska djelatnost,
- naučno-istraživačka, umjetnička i stručna djelatnost,
- visokoškolski učitelji i suradnici, naučni radnici i suradnici,
- upravni i stručno-tehnički radnici,
- studenti,
- prostori, oprema za pedagošku, naučno-istraživačku i stručnu djelatnost,
- financiranje pedagoške-studijske, naučno-istraživačke, umjetničke i stručne djelatnosti i
- sudjelovanje sa društvenom okolinom na regionalnom, državnom i međunarodnom nivou.

3.2 Početak postupka unutrašnje institucionalne evaluacije

Komisija je u junu 2008 obavijestila dekana PF, da će biti pilot projekt unutrašnje institucionalne evaluacije na UM obavljen na njihovom fakultetu. U skladu sa 29. članom mjerila fakultet je trebao evaluacijski komisiji dostaviti slijedeću dokumentaciju:

- godišnji program rada,
- godišnji izvještaj,
- samoevaluacijsko izvješće,
- studentsku anketu za zadnje tri akademske godine,
- poslovnik o praćenju, utvrđivanju i osiguravanju kvalitete,
- misiju i viziju,
- strateški plan,
- evidencije, koje vodi na osnovi Zakona o visokom školstvu i drugih zakona i
- drugu dokumentaciju, za koju smatra, da je potrebna za izvedbu evaluacije.

Komisija je evaluiranom fakultetu posredovala i *Pregledni upitnik za visokoškolski zavod – priprema na unutrašnju evaluaciju*. Ispunjeni upitnik sastoji od mnoštva podataka i tvrdnji uz priloge kao evidencije za evaluacijsku komisiju. Upitnik u opsegu od 12 stranica obuhvata 17 poglavlja:

- strategija, organiziranost i rukovođenje sastavnice univerziteta, uređenost dokumentacije te briga za kvalitetu,
- pedagoško-studijska djelatnost,
- naučno-istraživačka, umjetnička i stručna djelatnost,
- visokoškolski učitelji i suradnici, naučni radnici i suradnici,
- upravni i stručno-tehnički radnici,
- studenti,
- prostori, oprema za pedagošku, naučno-istraživačku i stručnu djelatnost, knjižnica,
- financiranje pedagoške-studijske, istraživačke, umjetničke i stručne djelatnosti,
- sudjelovanje sa društvenom okolinom,
- izvođenje i nastavni ciljevi studijskih programa,
- unutrašnja organiziranost i mjere za osiguranje kvalitete,
- metode učenja i nastave,
- studenti u studijskom programu (upis i studij),
- uvjeti za izvođenje studijskih programa (prostori i oprema),
- naučno-istraživačka i umjetnička djelatnost,
- stručna djelatnost i
- okolnosti za izvođenje naučno-istraživačke, umjetničke i stručne djelatnosti.

3.3 Ekspertna komisija za unutrašnju institucionalnu evaluaciju

Na prijedlog komisije rektor UM je imenovao ekspertnu komisiju za izvedbu pilot projekta unutrašnje institucionalne evaluacije. U petočlanu komisiju imenovani su već osposobljeni evaluatori sa UM: tri visokoškolska učitelja (jedan od njih imenovan je za predsjednika komisije), jedan nepedagoški radnik (rukovoditelj službe za kvalitetu UM) te jedan student.

Sastav ekspertne komisije evaluatora posredovan je i evaluiranom fakultetu koji se pismeno složio sa navedenim osobama koje će ga evaluirati.

Evaluacijska komisija sastala se tri puta prije evaluacijske posjete. Evaluatori su najprije potpisali izjave da će kao poslovnu tajnu čuvati sve poslovne podatke sa kojima će se upoznati iz dokumentacije evaluiranog fakulteta. Zatim je predsjednik evaluacijske komisije članovima podijelio zadatke po pojedinim poglavljima iz mjerila (3.1), kako bi se svaki od njih specijalizirao na (u prosjeku) dvoje područja. Evaluatori su se obvezali da će detaljno proučiti i pravilnike UM po pojedinim područjima za koja su zaduženi.

3.4 Kontaktiranje evaluacijske komisije sa evaluiranim fakultetom

Na poziv komisije evaluirani fakultet imenovao je kontaktnu osobu koja će komunicirati sa evaluacijskom komisijom i usuglašavati pripreme na evaluacijsku posjetu. Za kontaktnu osobu imenovan je tajnik fakulteta, a mogao je biti na primjer i dekan ili predsjednik komisije za kvalitetu. Komunikaciju sa evaluiranim fakultetom sa strane ekspertne komisije predvodio je njen predsjednik. Dogovorili su i datum evaluacijske posjete (u novembru 2008) te njen vrlo detaljan plan.

3.5 Evaluacijska posjeta

Svrha evaluacijske posjete na evaluiranom fakultetu je provjeriti dokaze za saopćenja i tvrdnje odnosno razjasniti eventualne nejasnosti iz predložene dokumentacije. Dvodnevna evaluacijska posjeta već je unaprijed detaljno dogovorena, a sa strane PF osigurano je bilo i učešće njenog pedagoškog i nepedagoškog osoblja te studenata. Započela je polusatnom zajedničkim sastankom na kome su prisustvovali članovi evaluacijske komisije te sa strane evaluiranog fakulteta dekan, prodekani, tajnik, predsjednik komisije za kvalitetu i predsjednik Studentskog vijeća. U slijedećih sat vremena dekan i tajnik PF pokazali su evaluatorima cijeli fakultet, kako su mogli steći jasniju predstavu o prostorskim mogućnostima koje fakultet nudi studentima i zaposlenima (predavaonice, kabineti, knjižnica, referati ...).

Slijedili su pojedinačni intervjui: evaluacijska komisija podijelila se na dvije skupine (sa dva odnosno tri člana) koje su paralelno vodile intervjue u trajanju od 45 minuta. Obavljeno je 15 različitih intervjua na kojima su sa strane PF sudjelovale 72 osobe, kako pedagoško i nepedagoško osoblje PF te studenti. Pojedini intervjui vođeni su sa:

- rukovodstvom,
- studentima nefunkcionarima,
- studentima funkcionarima,
- dekanom,
- tajnikom,
- prodekanom za pedagoško-studijsku djelatnost,
- prodekanom za naučno-istraživačku djelatnost,
- prodekanom za međunarodne odnose,
- prodekanom za gospodarenje,
- učiteljima,
- asistentima,
- mladim istraživačima i postdiplomskim studentima,

- stručno-tehničkim radnicima,
- članovima komisije za kvalitetu.

U odmorima između intervju a članovi evaluacijske komisije nesmetano su zasjedali u unaprijed dogovorenoj prostoriji i izmjenjivali svoja zapažanja.

Na kraju dvodnevne evaluacijske posjete organiziran je i zaključni sastanak na koji su pozvani svi učesnici pojedinih intervju a. Predsjednik evaluacijske komisije usmeno je i u grubom predstavio sadržaj izvješća o unutrašnjoj evaluaciji i predstavio nekoliko zapažanja evaluacijske komisije (prednosti, nedostaci, mogućnosti za poboljšanje).

3.6 Izvješće o unutrašnjoj institucionalnoj evaluaciji

Evaluacijska komisija nakon evaluacijske posjete pristupila je k pisanju evaluacijskog izvješća. Po pojedinim poglavljima zapisali su svoja zapažanja na osnovu triju izvora informacija:

- iz predložene dokumentacije evaluiranog fakulteta,
- s internetne stanice evaluiranog fakulteta,
- iz obavljenih intervju a u sklopu evaluacijske posjete.

Izviješće o unutrašnjoj evaluaciji u opsegu od 20 do 30 stranica sastavljeno je iz tri dijela:

- sažetak, kazalo sadržaja, uvod s opisom postupka izvedbe unutrašnje institucionalne evaluacije,
- ocjena evaluiranog fakulteta sa detaljnim komentarima u pogledu utvrđenih prednosti, nedostataka, mogućnosti za poboljšanje po pojedinim mjerilima,
- zaključak sa ključnim temama iz evaluacijskog izvješća te izvedbe evaluacijske posjete.

Predsjednik evaluacijske komisije odgovoran je za izvješće o unutrašnjoj evaluaciji. Nakon završene evaluacijske posjete u roku od 30 dana mora posredovati izvješće o unutrašnjoj evaluaciji komisiji, čime je posao evaluacijske komisije završen. Komisija je primljeno izvješće odmah prosljedila dekanu evaluirane fakultete, koji ima mogućnost da u roku od 15 dana komisiji predloži eventualne primjedbe. Dokument sa primjedbama ne može više utjecati na izvješće o unutrašnjoj evaluaciji ali može biti kao dopuna s njim javno objavljen na internetnoj stranici komisije odnosno fakulteta.

Povratne informacije, koje evaluirani fakultet primi u obliku izvješća o unutrašnjoj evaluaciji trebale bi biti za njegovo rukovodstvo nekakva vanjska ocjena stanja o djelovanju fakulteta. Istovremeno te informacije trebale bi ispostaviti prednosti i mogućnosti za stalno poboljšanje kvalitete djelovanja fakulteta, efikasnije rukovođenje i upravljanje te unutrašnju pripremu za vanjsku evaluaciju.

Rektor UM zadužio je rukovodstvo PF da na osnovu tih informacija izradi akcijski plan korektivnih mjera, kojima će evaluirani fakultet jačati utvrđene prednosti odnosno otkloniti utvrđene slabosti i nedostatke. Akcijski plan treba da sadrži i navođenje terminskih rokova te imena odgovornih organa odnosno pojedinaca, a neprestano ga trebaju pratiti senat fakulteta i njegov dekan. O akcijskom planu aktivnosti prvo raspravlja rukovodstvo evaluiranog fakulteta sa rektorom UM, a nakon toga je prosljedjen na raspravu i usvajanje Senatu UM.

3.7 Troškovi unutrašnje institucionalne evaluacije

Rektor UM već je kod same ideje pilot projekta prihvatio prijedlog komisije, da osigura minimalna financijska sredstva za potrebe izvedbe pilot unutrašnje institucionalne evaluacije. Predsjednik i članovi evaluacijske komisije za svoj rad primili su honorare koje Senat za evaluaciju isplaćuje svojim članova ekspertnih komisija za izvedbu vanjskih institucionalnih

evaluacija. S obzirom da se PF nalazi u istom gradu odakle su i članovi evaluacijske komisije to nije doprinijelo ka dodatnim materijalnim troškovima u tom projektu.

4. ZAKLJUČAK

Pilot projekt unutrašnje institucionalne evaluacije na PF protekao je po općoj ocjeni svih upletenih vrlo uspješno i u smislu obostranog zadovoljstva. Komisija je odmah nakon završetka evaluacijske posjete posredovala evaluiranom fakultetu dva anketna upitnika: jedan namijenjen rukovodstvu fakulteta, a drugi studentima koji su učestvovali u intervjuima. Iz ispunjenih anketnih upitnika može se zaključiti, da je evaluacijska komisija obavila svoj posao stručno i korektno, a evaluirani fakultet unutrašnju je evaluaciju primio kao pozitivno i vrlo korisno iskustvo, koje je prije svega – po riječima njegovog dekana – doprinijelo ka svjesnosti svih zaposlenih za potrebom po kvalitetnom radu i širenju dobrog ugleda PF.

Za vrijeme evaluacijske posjete na PF evaluacijsku komisiju je pratila i neovisna promatračica, inače dopredsjednica Senata za evaluaciju, koja se odazvala molbi komisije. Komisija je na taj način htjela u pilot projektu osigurati povratne informacije o djelovanju sistema unutrašnje evaluacije. Iskusna i objektivna promatračica u svom je izvješću potvrdila, da je sistem vrlo dobro postavljen iako je u svojim preporukama komisiji ukazala i na utvrđene nedostatke. U nastavku projekta tako nema više potrebe po prisustvovanju neovisnog promatrača.

Komisija je u februaru 2009 donijela odluku, da predloži rektoru UM, da podupre nastavak projekta unutrašnjih institucionalnih evaluacija. Rektor UM se složio sa prijedlogom i zadužio komisiju da nastavi s tim projektom. Tako će u tekućoj godini komisija obaviti dvije unutrašnje evaluacije, i to na Građevinskom fakultetu (u maju 2009) te na Fakultetu za agronomiju i biosistemske nauke (u novembru 2009).

5. REFERENCE

- [1] Merila za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov, študijskih programov ter znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela, Uradni list Republike Slovenije, št. 63/04, Nacionalna komisija za kvaliteto visokega šolstva, Maribor, 2004.,
- [2] Trunk Širca, N., Faganel, A. in dr.: Poročilo o vzpostavljanju sistema institucionalnih zunanjih evalvacij slovenskih visokošolskih zavodov v letu 2006. Fakulteta za management Koper, Koper, 2007.,
- [3] Poročilo o notranji evalvaciji Pravne fakultete Univerze v Mariboru. Komisija za ocenjevanje kakovosti univerze, Maribor, 2008.,
- [4] Pripombe na poročilo o notranji evalvaciji Pravne fakultete Univerze v Mariboru. Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, Maribor, 2008.,
- [5] Poročilo o pilotski notranji evalvaciji Pravne fakultete Univerze v Mariboru. Marinka Drobnič Košorok, Senat za evalvacijo Sveta Republike Slovenije za visoko šolstvo, Ljubljana, 2008.,
- [6] Anketni vprašalnik o izvedeni notranji institucionalni evalvaciji. Komisija za ocenjevanje kakovosti univerze, Maribor, 2008.,
- [7] Pregledni vprašalnik za visokošolski zavod – priprava na notranjo evalvacijo. Komisija za ocenjevanje kakovosti univerze, Maribor, 2008.